

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr. 63. ANULU XII.

Sabiu, in 13/25 Augustu 1864.

tru provincie din Monarchia pe unu ann
8 fl. era pe o jumtate de ann 4 fl. v. a.
Pentru princ. si tieri straine pe ann 12
pe 1/2 ann. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru
intea ora cu 7. cr. sirulu cu litero
mici, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. si
pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Telegrafulu ese de doua ori pe septe-
mana: joi'a si Duminec'a. — Prenume-
ratiunea se face in Sabiu la espeditur'a
foiei; pe afara la c. r. poste, cu bani
gaf'a, prin scrisori francate, adresate
citra espeditura. Pretiulu prenumeratiu-
nei pentru Sabiu este pe ann 7. fl. v. a.
ear' pe o jumtate de ann 3. fl. 50. Pen-
tru celalalte parti ale Transilvaniei si pen-

Memorandulu

de putatiloru romani dela congressulu ili-
ricu cãtra Maiestatea Sea, in caus' a metro-
poliei romane ortodoxe-orientale; alatu-
ratu cãtra declaratiunea de maisus u. *)

Maiestate imp. reg. Apostolica!

Pré gratiöse Dómne!

Noi pré umilitu subscrisii, — in urmareá pré 'naltulu
actu de gratia din 14 Iuniu a. c., prin care in modu traditiunale
s'a conchiamatu pe diu'a de astadi congressulu natiunale ili-
ricu pentru alegerea Archiepiscopulu si Mitropolitulu de
Carlovitiu — furamu alesi din partea natiunei romane, ce nu-
mera unu millionu de suflete, de inteliginti'a si de clerulu ei,
cã sa-i fimu representanti legitimi in caus'a alegerei Archie-
piscopulu, si — precum arãta creditiunalele predate de lo-
culu competinte — espresivminte ni se facu insarcinarea ce alt-
mintrea de sine se precepeã, ca noi in numele comitentiloru
nostri sa ne radicãmu graiulu conformu cu consciinti'a nõstra
de crestini; — drept-aceea ne tãnemu de cea mai strinsa de-
torintiã, ca in consonantiã cu dorintiele loiali bincunoscutu
cu interesele pré sãnte si cu necesitãtiele imperiöse ale comi-
tentiloru nostri, sa ne deschidemu inim'a cu incedere deplina
in ante Mai. Tale imperatescu regie apostolice pré gratiosulu
nostru Domnu si Parintelu Tieri, si din aceste motive cu cea
mai adanca stima, cu pietate fiãscã sa dãm espresiuine
adeverata si chiara sentiemintelor ce le pastramu in ea, pre-
cum si cugetelor ce misca si de cari se ocupa spiritele nõstre.

Maiestate! Cãndu Maiestatea T'a prin suslaudatulu actu
de gratia ai aretatu salutar'a intentiune de principe alu tieri, de
a redã natiunei serbesci — acestui radiemu multu probatu alu
inaltulu tronu — pe conducatoriulu supremu alu bisericelor
si instructiunei natiunale, de care cu dorere a fostu lipsita de
trei ani, si totodata ai binevoitu a-i dá prospecte secure ca
curendu se voru regulã afacerile scolare si bisericesci natiu-
nale-serbesci; atunci Maiestatea T'a, prin acãsta deschilinita
consideratiune dovedita fatia cu natiunea serbescã si prin
pré'nalt'a gratia, ai deobligatu spre multiamita mare si sin-
cera si pré natiunea nõstra romãna, care cu natiunea sorora
serbescã sta in corelatiuni d'apropre prin mai multe legature
potinti — de iubire si de stima, si prin multe sentieminte co-
muni si interese egal, participa la sörtea si norocirea ei, de
aceea noi ne grabimu a espriime acã cu solenitate multiumit'a
nõstra.

Intr'aceea, Maiestate, precum iubirea nõstra cãtra dea-
pöpele si relatiunile amicali ne indãmna a ne bucurã de feri-
cirea coreligiunariloru nostri de natiunãtate serbescã, si pre-
cumu ereditiele nõstre dispusetiuni loiali ne demanda a es-
priime cu cuvinte solene sentiemintele de bucuria in antea in-
naltulu Tronu alu Maiestatei Tele a regelui si Domnulu no-
stru sa ascundemu, cãtu de tare ne-amu amaritu si ne-amu
superatu vediendu, cum intr'acel'a-si tempu, candu in ana-
lele imperiulu Austrieci celu mare — ce se governa dupa ma-
simele culturei si ale dreptulu egale — se insãmna unu actu
de dreptate si afectu pré'naltu alu Maiestatei Tele in favörea
nobilei natiuni serbesci, totu atunci o alta natiune nu mai pu-
tinu brava si plina de merite, si care pe lãnga acãsta e cu
multu mai numerosã, mai neingrita si mai apesata, prece-
pemu natiunea romãna, inca totu inzadaru suspina si lange-
diesce, nu de ani, ci de diecenie, cerendu totaceea-si favöre
si gratia pré'nalta si totu spre acel'a-si maretiu scopu; inza-
daru nici odata n'a intrelasatu — de câte-ori i s'a datu oca-
siunea — de a radicã cãtra inaltulu tronu bratiiele sele cersitö-
re de aceea-si gratia.

Maiestate! Romãni, ce se tinu de biseric'a ortodoxa-
orientale numera numai in Ungari'a si in Banatu unu mil-

*) Cea predata Comissarulu Br. Filipovic. Red. „T. R.“

lionu de suflete, eara in Transsilvania si Bucovin'a celu pu-
tinu mai odata atãtia: si acesti Romani cari intre tôte im-
pregiurãrile au fostu neconditiunatu credinciosi Maiestatei Tale
si gloriosiloru antecesori ai Maiestatei Tale, in mare parte suntu
lipsiti de sece de supremulu pastoriu spirituale, de si acãsta
autonomia li s'a garantatu si loru tocm'a asiã cã si altoru po-
pöre ale imperiulu, — atãtu prin lege, cãtu si prin santulu
cuventu alu Maiestatei Tele.

Dar nici candu acãsta lipsa Romãni din Monarchia au-
striaca n'au sentit'o mai tare si mai cu dorere, decãtu in peri-
odulu din urma, in care si-elupta validitate de tôte pãrtile, ma
si de pe tronu s'a prochiamatu epoc'a progressulu generale
si a culturei generali prin instructiunea generala a poporu-
lu si prin desvoltare, si — deschilinitu de candu Maiestatea
T'a ai binevoitu prin o sentintia autorevole a incredintiã in
genere clerulu conducerea scöleloru poporale si a culturei po-
porulu si estu modu pe lãnga mantuint'a sufletelor s'a de-
pusu in mãnilu ierarchiei bisericescu si invetiamentulu civile si
progressulu poporulu.

Maiestate! Dãca luãm in consideratiune periodulu de-
cursu cu gloria alu domnrei M. Tele si rezultatele cele stra-
lucite, nu potemu a nu ne castigã convingerea, cumca — in-
cuvintiandu Maiestatea T'a pré gratiosu unu congressu natiu-
nalu natiunei serbesci pentru alegerea Archiepiscopulu si Me-
tropolitulu ei, si totodata binevoindu a-i dá unu prospectu
securu si pentru unu altu congressu ce se va tinã curendu,
cã sa pertrateze afacerile bisericescu si scolare, — acãsta pré-
nalta favöre si gratia si-afla bas'a mai de apöpe in motivulu
dreptatei, necesitatei si a folosulu acestoru pré'nalte dispuse-
tiuni, si credemu cumca privilegiele vechi numai intr'atãta s'au
luatu in cansideratiune in asta privintiã, incãtu ele suntu in
consonantiã cu postulatele dreptatei, necesitatei si ale folosulu.

Din acestu motivu, si pentru ca sentiemintele pietatei
sincere, ce le legãm de persón'a sacra a Maiestatei Tale, ne
oprescu a deduce din altu motivu pré domnitori si actulu de
gratia alu Maiestatei Tale, de cãtu din motivulu dreptatei, ne-
cesitatei si a folosulu acelor'a; de aceea credemu, ca e cuvini-
ciosu de asta-data sa petrecemu momente istorice de dreptu
ale causei nõstre; dar ceea ce atinge respectele dreptatei, ne-
cesitatei si ale folosulu, — dupa parerea nõstra — conformu
impregiurãrilor si faptelor, trebuie sa le accentuãm, nici de
cãtu mai slabu séu mai putinu intetitoriu, si trebuie cá sa ce-
remu si sa motivãm acele dispusetiuni pré'nalte si in favö-
rea natiunei romane ceii multu cercetate si totusi pururea ne-
miscatu credinciose si loiale.

Pentru ca ce se atinge deschilinitu de Romãni ortodoxi
din pãrtile ungarice ale Monarchiei, la ale cãroru interese si
relatiuni mai cu séma trebuie sa ne restringemu in urmare
situatiunei si a mandatulu specialu alu nostru — de-si n'avemu
nici in capulu cugetulu a repeti si a desbate acã gravaminele
cele multe si grele si incusãrile aduse pãna la pré'naltulu tronu
de cãtra poporulu romãnu, de clerulu si de inteliginti'a lui
mai cu séma de patru diecenie in cöce, si mai alesu si mai
intetitore in tempurile mai nõue, in contr'a supremãtiei bese-
ricei natiunale serbesci, care supremãtia se representã si se
sustieneã prin ierarchia de Carlovitiu, si in contr'a inaltiloru
demnitari pentru multele si deschilinitele apesãri natiunale, per-
secutãri si volnicii; dar totusi indrasnimu a insirã acã câteva
inconveniintie sustatorie, ce nu se potu deminti si unele ano-
malii rele, cari inse de sine facu cu nepotintia remanerea
Romãniloru sub ierarchia de Carlovitiu fãra de daune mari, ba-
tatöre la ochi, atãtu morale cãtu si ale ambelor natiuni or-
todoxe, si cari arãta necesitatea intetitore pentru desfacerea
si despartirea neamenãvera a conducerei si administratiunei
bisericescu si scolare romanesci de cãtra ierarchia serbescã.

Mai antãiu e o fapta istorica, cumca Romãni, si respec-

tive dieceșele locuite în preponderanță de ei, nici când nu s'au încorporat canonic în bisericești la ierarhia de Carlovitii întemeiată la capătul secolului al 17, și încorporarea s'a făcut prin puterea politică în urmarea evenimentelor politice d'atunci, și anume d'o parte în urmarea navalilor și cuceririlor făcute de Turci în ținuturile Dunării de jos și ale Tisei, derimându-se cu volnicia și în fapta ierarhiei române prin trecerea la uniune a mitropolitului român de Albă-Iuliă **Atanasie**, era de alta parte în urmarea imigrării de pe acele timpuri ale patriarhului ipeu serbesc **Csarnojevits**, și a numeroșelor familii serbe, și în urmarea importantei carte de libertăți, mediocrite în favoarea națiunii serbesce și a bisericii ortodoxe orientale. Nu se poate denega, că puterea politică a făcut acestă cu intenție nobilă, și dreptul istoric al Românilor de a avea ierarhia proprie. Ea recunoscută prin aceea, că Archiepiscopului și Metropolitului național serbesc i-a dat și titlul de Mitropolit al națiunii române, — dar ver-cum această faptă e unilaterală și necanonică, și totu în acestu mod și forma s'a susținut până în ziua de astăzi; o faptă e această, care singura de sine e în stare a turbura conștiința ver-cărui Român ortodoxu pui și luminat.

Până ce poporele crestine fura ocupate în reșele continue în contră semilunei, ma și după aceea, până ce cultura și lumina popoșelor n'a fostu dintre scopurile clare ale guvernelor, și chiamarea proprie a clerului, până atunci s'a potutu suferi această stare abnormă în organismul bisericii noastre în tocmă că și unu reu ascuns; dar primele radice ale luminei generale reversate la începutul secolului 19 fura d'ajunsu, pentru că sa făca a erupe reul acestă cu toate urmările periculoșe, și inconveniențele lui sa le arete totu mai multu și mai uritu.

Maiestate! E unu lucru cunoscut și de securu nu mai are lipsa de vr'o demonstrație, cumca Români ortodoxi din Ungari și Banatu, cari numera unu milionu de suflete — **nu sunt Serbi**, cumca biserică și școlă lor — **nu e biserică și școlă serbescă**, cumca scopul culturii și dezvoltării lor — **nu nesuesce la cursul culturii și dezvoltării slavice-serbesce**; cumca dreptu-aceea bisericești și școlile lor seu interesele lor de cultura nici de câtu nu sunt și nu potu fi rudite seu identice; cumca Archiepiscopulu și Metropolitulu seu patriarhulu serbesc-național, întru totă esință sea e curatu serbesc național, și după maximele santei noastre biserice orientale, alu cărei tipu esternu trebuie sa fie totdeună național, și după organismul sustatoriu recunoscut pre'naltu de legitimu și din partea Maiestatei Tale, precum și după dorințele espres și interesele națiunii serbesce trebuie sa rămăna curatu serbesc — prin urmare e o nepotință logică și faptică, că elu sa fie totodată și pastorulu suprem al bisericii române naționale și conducătorulu suprem al culturii și invetiamentului român; — cumca mai departe congressulu național serbesc, seu iliricu precum se numesce în respectivele acte vechi, menitu pentru alegerea Archiepiscopului și Mitropolitului serbesc-național și pentru pertractarea și deciderea afacerilor de cultu și invetiamentu serbesc-național, după esință sea tradițională și după compunerea sea pe basă pre'naltului rescriptu declaratoriu din 16 Iuliu 1779 și a tradiției legali — e cu nepotință d'a fi aptu și chiamatu și pentru îngrijirea intereselor române de cultu și invetiamentu, și în genere d'a reprezentă după cuviință și poporul român celu duplu asiă de numerosu, fără daună proprie a acestui popor.

Maiestate! Întru întieșul normelor regulative sustatătoare, Serbi din totă Ungari, Croati Slavoni și din totă graniță militară se țin de congressulu de Carlovitii, pe când Români nici chiar cei din Ungari nu sunt cu totii reprezentati acolo, anume nu e reprezentatu districtulu Halmagiului; dar și cei ce sunt reprezentati acolo, formăza majoritatea decisă a credincioșilor ce se țin nemediilocitu de Carlovitii; și totuși ierarhia de Carlovitii, fără a considera vr'o basă de dreptu seu cuviință, au împartit cei 75 deputati naționali ce formăza congressulu după pre'naltulu rescriptu declaratoriu, favorindu în modu batatoriu la ochi elementulu seu național, astfelu câtu câte 60—70,000 Români tramitu unu deputatu, pe cându Serbilor cu calcululu de mediolocu la 13—14,000 suflete li se vine unu deputatu; drept-aceea majoritatea română a poporației ortodoxe ce se țin nemediilocitu de Carlovitii, în casulu celu mai bun — adică deca se va încungiură la alegeri veri-ce amestecu neindreptatitu și volnicu din partea ordinaritelor domnitoare serbesce — va fi reprezentată la congressu numai cu 15—18 deputati, pe cându Serbi în modulu celu mai simplu voru avea 57—60 de deputati; ceea ce pentru Români este o nedreptate nesuportabilă,

ma chiar unu scandalu publicu, și cu atât mai vertosu, fiindea spesele congressului de regula se arunca asupră totoror familieror acelor credincioși ce se țin de metropoliă de Carlovitii, și astfelu majoritatea română, care la congressu abia se poate dice reprezentată, solvesce majoritatea speselor congressului. Acestu reu alu nedeplinei reprezentări a Românilor la congressu ai binevoitu Maiestatei T'a imp. reg. Apostolica a-lu recunoșce parintesce în pre'naltulu biletu de mâna indreptatu la 27. Sept. 1860 către fericele patriarhu serbesc **Iosifu Baronulu de Raiaciu**, și totodată Te-ai induratu a ordina, că Românilor gr. n. u. din dieceșele Aradu, Temisior și Versietiu, sa li se asigure o reprezentare cuviințoasă în congressulu național.

Maiestate! — Noi și intrăgă națiune română ne semțim deoblegati spre cea mai intimă multumită pentru această ordinație pregratișă, deși ea până acū și anume la alegerile din urma pentru congressu, a remas cu totutu neconsiderată din partea autorităților respective; totuși trebuie sa ne exprimem preumilitu convingerea noastră în asta privință, cumca stergerea fundamentală a acestui reu, ni-lu potemu imagina numai prin despartirea totală a Românilor de către Carlovitii, și respective a administrației lor bisericesce și școlare; pentruca în momentul, în care s'aru da Românilor unu dreptu egale de reprezentare la acelu congressu, ei aru forma acolo majoritatea, și congressulu aru trebui sa încete și în fapta aru fi încetatu a fi **unu congressu serbesc-naționalu**, și asiă și ierarhia și Archiepiscopulu și Metropolitulu seu Patriarhulu de Carlovitii; prin ceea ce bisericii naționale serbesce i s'aru da o lovitură de mărte, unu casu, ce aru stă în celu mai aspru contrastu cu drepturile și meritele națiunii serbesce și care nici cându n'a zacutu și nici nu va zace nici întru intențiunea, nici în interesulu națiunii române, și precum suntemu convinsi, tocmă asiă de puțin potu sa fie această intențiunea înaltulu regimu alu Maiestatei Tale.

Aceste fapte și respecte au dat anșă națiunii române de biserică ortodoxă-orientală, ma au silitu-o moralicesce, a rogă încă pe antecesorii gloriosi ai Maiestatei Tale, dar deschilinitu pre Maiestatei T'a, pre adoratul lor rege și Domnu, de atâtea-ori și în unanimitate și în tipu intetitoriu, spre ajutorarea și salvarea dintr'o situație atât de periculoșă și care apăsa și spiritele și conștiințele, și această au cerut'o sa se facă pe calea legală, care unică poate fi folositoare, adică prin incuviințarea pre'nalta a restaurării ierarhiei române naționale, care canonicăsece nici cându nu s'a stersu, și d'aceea după dreptulu bisericesc susta încă!

Maiestate! Abia s'a potutu cându-va, că cutare popor fidelu, sa fie rogatu pre adoratul seu monarchu din toate părțile cu atâtă pietate și constantă pentru o cauză dreptă, ma sântă și totodată evidentu necesară și folositoare, precum au făcut această Români de religiunea ortodoxă din toate părțile monarchiei locuite de ei, cerendu mitropoliă lor națională.

Retacem acă pași făcuți de Români în asta privință încă la gloriosii antecesori ai Maiestatei Tale; pestrecem și graiurile ce s'au radica în asta privință la dietă din Pojonu în anul 1848, și care si-a avutu de urmare articolulu XX de lege din aceluși an; nici nu însușim vr'o importantă proiectulu de lege, ce s'a adusu mai tardiu în asta cestiune la dietă din Pestă; nu voim a aminti în asta privință nici de postulatele insirate cu consecință și priimite cu unanimitate pe tempulu acelu de către poporul român la toate ocașiunile, și în toate adunările sale și în programele statorite; și și aceea voim a o constată acă numai că o faptă istorică, cumca fericele patriarhu **Rajacic** în cunoscută sea proclamație din 1 Maiu 1848 și tocmă asiă și rdssimulu episcopu alu Bucovinei într'o scrisore oficială indreptată către suslaudatul patriarhu în anul 1849, au recunoscutu în publicu și cu solenitate dreptulu și necesitatea, că Români sa aiba mitropoliă română-națională independentă; dar, Maiestate! după pre umilită noastră parere, în asta privință voru fi nedenegatu de mare importantă și firmu convingătorie, următoarele evenimente:

Dieceșele ortodoxe-orientale de Aradu și Transsilvaniă, cea d'antăiu cu preste 400,000, era cea din urma cu preste 600,000 de suflete, încă în anul 1850 din sinodele lor diecesane au asternutu Maiestatei Tale multu staruitori și intetitori rogare pentru despartirea de către ierarhia de Carlovitii, și infintiarea unei mitropolii proprii române-naționale coordonată cu cea serbescă; ma dieceșă d'antăiu în puterea dreptului ei de autonomie s'a și declarat formalu de despartită de către ierarhia de Carlovitii; totu pe acelu tempu deputatii și barbătii de încredere ai Românilor din Bucovina, Banatu, Transsilvaniă și Ungari, cari petreceau la curtea Maiestatei Tale, au petiționatu de repetite ori în această cauză;

Maiestatea T'a imp. reg. Apostolica ai binevoitu pré gratiosu a priimi aceste pré umilite petitiuni, si inaltele organe ale guvernului centralu alu Maiestatei Tale au dechiaratu nu numai cu cuventulu innantea reprezentantiloru Româniloru, ci si prin jurnalulu oficiosu d'atunci intitulatu „Der österreichische Correspondent“ din 28 Martiu 1851, cumca dorintiele Româniloru suntu deplinu drepte si basate, si cumca pentru implinirea loru este prospectu.

Dupa acést'a intrá o pausa lunga, aprópe de diece ani; natíunea romána tacú si asceptá; tacú cáci a trebuitu sa taca, pentru ca sistem'a d'atunci nu suferiá graiulu popóreloru; — sperá si asceptá, pentru ca se incredeá deplinu in adoratulu seu rege si Domnu.

In anulu 1860 ai binevoitu Maiestatea T'a imp. reg. apostolica a conchiamá la senatulu imperialu straordinariu de reprezentanti pentru natiunalitatea romána din Transsilvani'a pre Episcopulu ortodocsu-orientalu d'acolo **Baronulu de Siagun'a**, din Banatu si Ungari'a pre **Andrei de Mocioni**, domnulu de Foen si din Bucovin'a pre **Baronulu Nicolau de Petrino**, si acei'a si-au recunoscutu indata de santa detorintia a loru, a rennoi pré umilite antea Maiestatei Tale cererea Româniloru pentru restaurarea mitropoliei loru natiunale, la ce Maiestatea T'a imp. reg. apostolica prin pré'naltulu biletu de mâna din 27 Septembrie 1860 ai binevoitu a le dá asecurarea pré gratiosá, cumca Maiestatea T'a nu esti neaplecatu pentru infiintierea unei Mitropolii independinte gr. n. u. románe natiunale.

In anulu 1860 dieces'a de Transsilvani'a tñu iarasi unu sinodu diecesanu, care renoi pré umilite in antea Maiestatei Tale cererea pentru Mitropoli'a romána.

In anulu 1861 la diet'a Ungariei, cestiunea natiunalitátiloru, precum se scie, a jocalu o rola principala, si fiindu ca deputatii de natiunalitate romána au fostu nu numai principalii, ci mai ca unicii reprezentanti ai acestei cestiuni, si purtatorii acestei idee, si fiind-ca cestiunea mitropoliei románe, in cátu mitropoli'a dupa esinti'a sea esterna e si trebuie sa fie natiunala si in cátu ea e chiamata si menita a conduce cultur'a poporului si invetiamentulu lui, nu se póte denegá ca nu sta in aprópe relatiune cu cestiunea natiunalitátiloru, de aceea a intempinatú resunetu si priimire in ambele proiecte de legi gatite in asta privintia de comisiunea esmisa de dieta in cestiunea natiunalitátiloru; cari proiecte in sa, precum si celelalte pertractári si elucrári ale acestei diete, remasera fára de vr'unu resultatu folositoriu.

In fine dupa mórtea patriarchului serbescu **Baronu de Rajacic** in anulu 1862, Românii din tóte partile monarchiei re'nnoira pré umilit'a loru cerere intetítóre pentru a-i salvá pré gratiosu de legatur'a administrativa necanonica, nenaturala, fórté daunaciósá si periculósá cu Carlovitiulu, si pentru conchiamarea unui congressu natiunala-románu, cá se restitué o mitropolia propria independinte ortodocsa-orientala, — anume, o deputatiune numerosá si insemnata din Ungari'a, Banatu, Transsilvani'a si Bucovin'a in frunte cu Episcopii de Transsilvani'a si Aradu prededera Maiestatei Tale la Martiu 1862 o petitiune pré umilit'a si pré loiala in asta privintia, care s'a invrednicitu de pré'nalt'a semnatura si s'a luatú la pertractare; totu la acelu tempu multe comunitáti bisericesci románe au indreptatu asemene petitiuni pré umilite cátra inaltulu tron: si regimentulu de granitia romano-banaticu au asternutu inca mai 'nainte o asemene petitiune colectiva, dupa ce aceea a fostu subscrisa si incuviintata de tóte comunitatile lui.

In urmarea acestoru pasi noi pré umiliti si multu stauritori, ai binevoitu Maiestatea T'a — in biletulu pré 'naltu de mâna indreptatu la 25 Iuniu 1863 cátra domnulu ministru si cancelariu de curte alu Transsilvaniei Conte de **Nádasdy**, — a esprime asecurarea multu afectuósá si mangaiatória, cumca intentiunea pré'nalta a Maiestatei Tale este „ca pentru Românii de biseric'a gr. n. u. sa se infiintieze o mitropolia independinte coordinata cu cea serbésca.“

Maiestate! Maretiulu cuventu alu Maiestatei Tele pré gratiosului nostru Domnu, este si remáne santu antea Románulu, de aceea in urmarea promisiunii pré gratiosé, elu este siguru de mitropoli'a sea si de salvarea consciintiei sale, securu cumca biseric'a si scól'a lui natiunala voru scapá de apesarea ce s'a aruncatu asupra-i d'atát'a tempu, si care e atátu de grea si atátu de dorerosá si de comunu daunatória. Déca totusi Românulu se simte inca totu neliniscitu si iritatu, caus'a este, ca de-si e in possessiunea garantiiloru celoru mai secure pentru salvare, totusi nu simtiesce inca si nu póte sa sentiésca salvarea ins'asi, pentru ca impilarea cea vechia cu tóte urmárele sele grele inca totu neslabita l'apésa si inca totu i impedece sistematice progresulu si desvoltarea lui

natiunala, si epoc'a eliberárei adeverate si faptice ca si prin o putere magica inimica nevisibila totu mai multu se pare a se indepartá de la realizare.

Pré gratios'a conchiamare a Maiestatei Tale la congressulu natiunala iliricu pentru alegerea Archiepiscopului si Mitropolitului de Carlovitiu, a aflatu pre poporulu románu ortodocsu din Ungari'a si din Banatu intr'acést'a situatiune si dispusatinne incordata, si elu a sentitu de locu, a recunoscutu si a manifestatu pretotindinea in unanimitate cumca considerandu argumintele, faptele si respectele premise pré umilite si cari de securu suntu de mare importantia si impunatórie — e cu nepotintia, cá congressulu natiunala iliricu conchiamatu pré'naltu pre díu'a de astadi, sa fia menitu si aptu d'a representá si interesele scolare si bisericesci románe natiunali, si cumca prin urmare e cu nepotintia, cá archiepiscopulu si mitropolitulu alesu de acelu congressu sa fie chiamatu si aptu a fi mitropolitulu románu, pre care Maiestatea T'a pré'naltu ni l'ai promisú de securu, si ai dísu sa fia coordinatu cu celu de Carlovitiu.

Din acestu motivu, Maiestate, poporulu románu cu clerulu si inteliginti'a lui, acolo unde elementulu románu locuiesce neamestecatu, precum e casulu acést'a in regimentulu granitariu de Caransebesiu, si in partile invecinate a le regimentulu Bisericei-Albe, care tinutu a fostu chiamatu a alege doi deputati din statulu militarú pentru congressulu iliricu, — apoi in districtulu Oradei-mari, care asijdere a fostu chiamatu a alege doi deputati, unulu din statulu preotiescu si altulu din celu civilu, in urmarea decisiunii unanime a alegatoriloru, nici n'au intreprinsu alegerea, éra acolo unde se afla poporatiune si serbésca de si mica, Românii au facutu alegerea si ne-au alesu pre noi pré umilite subscrisii de reprezentanti, dar totusi cu intentiunea manifestata espresaminte, cumca prin acést'a d'o parte sa se dee dovédá cu fapt'a, cumca diecesele acelea suntu decisu diecese románesci, si ca totodata sa se impedece ca minoritatea serbésca cea fórté putína sa aléga in numele Româniloru, si ca alesii loru sa participeze si in numele Româniloru la alegerea archiepiscopului si mitropolitului de Carlovitiu, — éra de alta parte ca nóue sa ni se dee unu mandatu formalu si o ocaziune legala a rennoi in termini fideli adeveratulu sentiu, gelós'a dorintia si intetítóri'a necesitate a poporului románu. Acést'a intentiune si respective insarcinare a comitentiloru nostri, ce o credemu cu totulu de loiala si consecinte, amu socotitu a o implini mai antáiú prin pré umilit'a **scrisóre declaratória** predata pré demnulu **comisariu de congressu** alu Maiestatei Tale, **generalu-maiorelui** si brigadirului **Baronu Philippovits de Philipsburg**, apoi amu corespunsu detorintiei nóstre si prin pré umilitulu memorandum; prin actulu antáiú amu aretatu sumariaminte dar fidelu comissariului de congressu alu Maiestatei Tale acele motive si respecte importante, pentru cari noi nici de cátu nu ne potemu senti aplecati a participá la alegerea archiepiscopului si mitropolitului de Carlovitiu; éra prin actulu presinte indrasnimu a asterne pré umilit'a cerere.

Binevoiesce Maiestate imp. reg. Apostolica a luá in pré gratios'a consideratiune cá parinte alu Tieri acea scrisóra declaratória a nóstra, care, precumu suntemú incredintiati, o va asterne la tempulu seu comisariulu de congressu Maiestatei Tale, si din cuprinsulu aceli'a, precum si din memorandumulu presinte ce l'asternemu pré umilite, Te indura Maiestate a recunosce cu multa indurare loialitatea, consciinti'a si demnitatea portárei nóstre si a comitentiloru nostri.

Mai departe binevoiesce, Maiestate, imp. reg. Apostolica, considerandu pré gratiosu caus'a descrisa fidelu mai susu, a Te indurá spre biseric'a si scól'a romána ortodocsa orientala cea cu totulu devenita orfana si parasita, fiindca de la acést'a aterna apriatu salutea si progresulu natiunei románe fidele Maiestatei Tele, — demandandu pré gratiosu, ca sa se decida definitivu si cu folosu numeroséle si intetítóricéle petitiuni pré umilite asternute de Românii ortodocsi-orientali, si deschilinitu petitiunea din Martiu 1862, pentru restaurarea mitropoliei loru si conchiamarea unui congressu bisericescu románu natiunala spre scopulu acést'a.

In fine, in privintia sinodulu episcopescu, ce se va tñe dupa congressulu alegatoriu, in urmarea pré'naltei ordinári — indrasnimu a asterne Maiestatei Tele urmátórele observatiuni pré umilite:

a) decumva sinodulu alegatoriu aru deveni in starea, cátu aru trebú sa imple unulu seu altulu dintre cele dóue episcopate banatice, locuite, precum se scie, in preponderantia de Románi, — nóue si natiunei nóstre ni se pare ca o asemene implere aru fi menita a ingreuiá multu si a amaná deslegarea dorita a cestiunei mitropoliei nóstre; si tocm'a din acestu motivu, noi avemú speranti'a si credemu, ca aceea nu

e neindreptătită, — cumca Maiestatea T'a deocamdata vei binevoi a nu sancționa o astfel de implere;

b) cumca națiunea română nu privesce tocmai cu neîncredere către votul sinodului episcopesc de Carlovitii, căruia în prealaltul biletu de mână din 27 Septembrie 1860 s'a datu prospectu a desbata cestiunea mitropoliei noastre din punctu de vedere canonic; dar trebuie sa marturisim, cumca națiunea romana — precum s'a dechiarat în petitiunea sea prealaltă din lun'a lui Martiu 1862, — cu multu mai vertos aru fi doritu, că emanciparea sea bisericesca și scolara sa o pōta multumî unui actu directu și neintardiātu alu domnitoriului, cu atât'a mai vertosu, că acea formalitate nu o considera de receruta și de necesaria, căci ea servește numai spre amanarea causei; și anume nu o considera de receruta și de necesaria pentru aceea, pentru ca incorporarea Romanilor și a dieceselor lor la ierarchia de Carlovitii nu s'a facutu în urmarea unei decisiuni competinti sinodali, ci a urmatu numai simplu prin unu actu directu alu Domnitoriului, și ca tocmai pentru acēst'a acelu sinodu din punctulu de vedere canonicu abia se pare competinte de a si-dă vetulu seu validu în asta privintia.

Remanemu cu cea mai adunca pietate și stima omagiala.

Ai Maiestatei Tale imp. reg. Apostolice.

Carlovitii 1 Augustu 1864.

Prealaltu supusi:

Constantin Gruciu m. p. protopopulu Hassiasului, deputatu român alu diecesei Temisioarei; Ioane Marcu m. p. protopopulu Lugosului, deput. rom. alu diecesei Versietului; Iosifu Belesiu m. p. protop. Totvaradiei, deput. rom. din dieces'a Aradului; Nicolau Andreieviciu m. p. preotu, directoriu școliloru natiunali de granitia, deput. rom. din dieces'a Versietului; Andreiu de Mocioni m. p. deput. rom. din dieces'a Temisioarei; Vincentiu Babesiu m. p. cojude la tabl'a reg. în Pest'a, deputatu romanu din dieces'a Temisioarei; Georgiu de Fogarasi, m. p. advocatu și proprietariu în Lipov'a, deput. rom. din dieces'a Temisioarei; Filipu Pascu m. p. protofiscalulu comitatului Carasiului, deputatu rom. din dieces'a Versietului; Alesandru de Atanasieviciu, advocatu și proprietariu în Lugosiu, deput. rom. din dieces'a Versietului; Sigismundu Popoviciu m. p. advocatu, deput. rom. din dieces'a Aradului; Lazaru Ionescu m. p. advocatu, deput. rom. din dieces'a Aradului; Dr. Demetriu Hatieganu m. p. advocatu, deputatu rom. din dieces'a Versietului; Dr. Aureliu Maniu m. p. advocatu, deputatu romanu din dieces'a Versietului.

Cuventulu dechiarativu și de despartire alu Românilor către congressulu națiunei serbesci, tinutu de deputatulu V. Babesiu.

În ședintia din 5 Aug. (24 Iul.) 1864.

Illustrissime Domnule Generariu și Comissariu alu congressului!

Prealalte congressu, multu stimati Domni!

Dati-mi voia, că în acestu serbatorescu momentu, candu congressulu națiunei ilirice seu proprie serbesci, fiindu elu constituitu și deschisu, va se pasișca la deslegarea momentōsei sale teme, — sa potu Dindreptă către omniele Vōstre, și prin Domniele Vōstre, cari în acēsta adunare pre terenulu administratiunei bisericesci reprezentati națiunea serbesca, către acēst'a nobila și pretiuita națiune, în numele poporului român de religiunea orientala dreptu credincioșă, pre carea noi avem onōre a o reprezentă, unu cuventu fratiescu, — seriosu, sinceru și solenelu.

Permiteti-mi a face acēst'a, de ore-ce Domniele Vōstre nu pricepeti a noastră, era noi nu pricepemu a Domniilor Vōstre dulce limba natiunala în recerut'a mesura, — în limb'a germana, în limb'a culturai și estinderei celei mai generali, carea — dupa cum credemu noi — chiaru pentru acēst'a va respunde scopului nostru mai deplinu.

Sa-mi iertati a ve observă aice mai nainte de tōte cu tōta cuviintia, cumca cuventulu meu, cuventulu ce amu onōre a vi-lu dice, espressionea celor mai curate simțiminte ale noastre toturor, e rezultatulu intielegerei noastre colective.

Prealalti domni! Cându eu și condeputatii mei de natiunalitatea română din diecesele Aradului, Temisioarei și Versietului — faramu onorati cu misiunea la acestu congressu natiunala, comitentii nostri, pe temeiulu dorintiei celei adeverate și comune a poporului, carea — firesce — loru li era mai bine cunoscuta, ni-au descoperitu o poșta și vointia deosebita în privintia comportărei noastre — observande fatia cu acestu maritu congressu; implinirea acurată și credincioșă a acelei poște și vointie — noi o recunōscemu de cea mai santa lege a detorintiei și onōrei, cărei — într'o parte și

pâna acum amu corespunsu prin două scrieri, ce — condusi de multu amatulu și naltu stimatulu nostru Episcopu dela Aradu — intinseramu Ilustritatei Sele Dlui c. r. generariu, și comisariu alu congressului cu tōta solenitatea — în diu'a șolenei sale intrări în Carlovitii, — din cari scrieri amu avutu onōre de a ve impartasi și domniilor Vōstre tiparitură, — ear prin acestu de fatia serbatorescu actu — dorimu și suntemu detori a-i face cu totulu din destulu intregindu-ne și completandu-ne misiunea.

Prealalti Domni! Națiunea română de religiunea orientala dreptu-credincioșă, din tōte tierile locuite de ea ale marei Austrie, ear anume acea parte intregitōria a ei, ce locuiesce în Ungaria și Banatū, de multi ani încōce, a întreprinsu la tōte potrivitele ocașuni — toti pasii legali ce numai se poteau escugetă — spre acelu scopu, pentru că legatură administrativa, dicitu — singuru nu mai cea administrativa legatura a bisericei ei române natiunale — sa se desfaca de ierarchia bisericei natiunale serbesci din Carlovitii, și pentru că ea, națiunea română, sa se repuna iarasi în posesiunea stravechiei, neependentei sale ierarchie natiunale — pe calea dreptului bisericescu nici candu nu s'a desfiintiatu, ci numai în fapta s'a suprimatu prin violintia nefavoraveriloru impregiurări ale temporiloru.

Națiunea română a facutu acēst'a, pentru că legatură administratiunei bisericei ei cu Carlovitiulu, carea dintru începutu — credemu — cumca va fi fostu de mare însemnatate și folosu pentru ortodoxia intrēga, — mai la urma, în decursulu temporiloru, deveni pentru poporulu român, și anume pentru cultur'a și desvoltarea lui natiunala — impedecătōria și apesătōria; — națiunea română a facutu acēst'a, și a trebuitu s'o faca, — și nu va încetă a-o face, pentru că conșciintia ei cea desceptată — pe de o parte i face sa simtia acēsta legatura cu Carlovitiulu — de ne mai suferivere, și pentru că de alta parte esperiintia i-o areta aceea că pentru comunele cele mai sante interese ale ambelor natiuni fōrtē periculōse și pentru fratișca armonia, amōre și stima a ambelor natiuni către olalta — nespusu de stricaciōsa.

Scurtu, conșciintia, — esperiintia, — interesulu comunu, și totu deodata plecarea cea mai sincera către sororea natiune serbesca — induplecara pre națiunea noastră — a nu crutiă nici unu sacrificiu, nici o ostēnēla, spre a pune odata capetu unei referintie, ce se vedeă a nu mai potē deservi altui scopu, decātu — reciprocei stricări și slabiri, inștrairi și neincrederi — a duoru popōre destinate dupa fire, patri'a și biserica — de frati adeverati.

Românulu multe și feluritele apesări și despoieri natiunale, ce si-au iertatu fatia cu elu mai marii bisericei serbesci natiunale, — adesea cu multa conșciintia și fără de totu scrupululu și tōta crutiarea, — nu le mai ține a minte; elu scie bine sa deosebēca între faptele singuraticiloru demnitari cu rea pricepere seu orbiti de egoismu, și între nobilele simțiminte, intentioui și interese ale amatei natiuni sorore: și chiaru pentru acēst'a pasii Romanului nici de cătu n'au fostu și nu voru fi condusi de tra și mania, ci curatu numai — de amōre și amicia și de comunulu santu interesu. —

Inaltele organe ale regimului Maiestatei Sale, ba chiaru și Maiestatea Sea, pregratiosulu nostru domnu însusi — de repetite ori au recunoscutu prin mai multe nalte și prenalte acte și manifestatiuni — dreptatea, necesitatea și utilitatea loialelor atărōru nișuintie ale natiunei române, și au binevoitu a apromite curend'a, pozitiv'a implinire a acestor'a.

Deci dara — naltu stimati domni și frati! standu trēb'a asiă, precum noi acēst'a în scrierile noastre predate dlui generariu și comisariu alu Congressului — mai pe largu amu lamurit'o, — credemu a fi chiaru și invederatu, cumca Archiepiscopulu și Metropolitulu seu Patriarchulu ce e că sa se alēga prin acēsta multu stimata adunare — nici de cătu nu pōte fi destinat, că sa fia și alu Românilor Archiepiscopu și Metropolitu, — cumca asiă-dara participarea natiunei române prin noi la acēsta alegere — aru fi unu neconvenientu, calificatu numai spre a impedecă curend'a noastră fratișca descurcare și a marii și imulti periclele și daunele legaturai noastre ierarchice.

Din acēsta cauza poporulu nostru român intregu, pretotindeni s'a pronunțiatu cu unanimitate, și în urm'a acēst'a ne-amu aflatu și noi, determinati — a nu luă parte activa la acestu congressu. — Ear deca totuși noi toti alesii Românilor amu venit a ne infacișia aici cu tōta cuviintia, acēst'a o facuramu — mai nainte de tōte — din innașcut'a loialitate a noastră către prenaltele dispusetiuni ale Maiestatei Sele, pregratiosului nostru rege și domnu, — mai departe din respectulu ce-lu avemu către predeșnulu locutienatoriu alu M. Sele, domnulu comisariu alu congressului, —

La nr. de adi se alatura unu supplementu de o jumetate de cōla.

in fine— din adeverat'a, sincer'a amóre și stim'a ce nutrimu in peptu-ne cãtra soror'a natiune serbésca, respectivminte cãtra bravii fii și reprezentanti ai ei, pre cari noi — in numele natiunei nãstre, in persãna eramu detori din tãta anim'a ai saluta, și despre sentimintele și intentiunile nãstre a-i convinge.

Noi credemu, cumca domniele vãstre, multu stimatiloru frati, cuprindeti și apretiti motivele și tendintiele nãstre pre deplinu și recunãsceti comportarea nãstrã— de unic'a ce corespunde santieniei cauzei nãstre și dificultatei pusetiunei nãstre; deci noi nutrimu speranti'a, ca Domniele Vãstre, sã frati adeverati ai nostri, veti conferi din tãte porerile, pentru ca cãtu se pãte de curendu sa ne desfacemu, regulãmu și fipsãmu fratiesce reciprocele nãstre referentie ierarchice; pentru ca in chipulu acest'a tãte greutãtile și diferintiele ce costa intre ambele nãstre natiuni— cãtu mai curendu sa se compuna și delature; pentru cã noi de aci inainte cã frati buni, liberi de orice temere séu neincredere cãtra olalta, de totu indemnulu de mania și amaratiune, cu poteri unite, sub scutul pre'naltului și chiaru prin contielegerea, amorea și solidaritatea braveloru și loialeloru sale popóre, potintelui Tronu — sa potemu conlucrà la aperarea și asigurarea comunei nãstre mame biserice dreptu-credinciose orientali, natiionalitãtiloru și limbeloru nãstre, prosperãrei nãstre morali și cetãtienesci!

Fratiloru! Noi cu acést'a ni-amu implinitu missiunea nãstrã; noi ne despartimu de voi si esimu din midiloculu vostru, dar- credeti-ne — in anima suntemu ai vostri — asiã de adeveratu, precum suntemu credinciosi și cuviosi fii ai santei biserici ortodoxe-orientali.

Pastrati-ne și voi, ve rogãmu, totu asemeni cordiali simtieminte.

Salutãmu pre eroic'a natiune serbésca!! —

Diet'a transsilvana.

Siedinti'a din 14/26 Iuliu 1864.

(Desbaterea asupr'a institutului Regalistiloru.)

(Continuare și capetu.)

Dupa Wittstock ia cuventulu C. Schmidt si dice camu urmatãrele: Densulu a fostu unulu din cei d'antãiu, care la conferintiele din Belgradu a combatutu institutulu regalistoru: odata pentruca dupa legile vechi ale patriei elu cuprindeã in sine numai pre nobilii cu proprietãti mari, si a dõu'a pentruca numerulu regalistoru nu erã detiermuru. Cu totulu altceva e institutulu regalistoru in intielesulu nostru de astadi; cãci acést'a pretinde inteligentia escelinte, merite pentru statu, biserica, sciintia și arte, séu si possessiune insemnata; asiã incãtu transsilvanii potu fi veseli si mãndri, vediendu in diet'a loru astfelu de barbati. Numai candu aru fi cã in dietele vechi, la cari numerulu regalistoru erã odata 20, de altadata si pâna in 300, s'ar teme de acestu institutu, cari barbati regimulu de la cãrma l'aru potã intrebuinã in favãrea unei natiuni spre stricarea celoralalte. Dar institutulu regalistoru in intielesulu de acum alu regimulu trebuie sa-lu partinesca si pentru aceea, pentruca ori dupa cari principie sa se faca alegerea deputatiloru, totusi va esã o dieta cu caracteru mai multu mai putãnu natiunalu, si deputatii ei voru representã diferitele natiionalitãti cu tãte aspiratiunile si pretensiunile loru; si tocmai pentru aceea suntu de lipsa regalistoru, cari voru cercã a miciorã diferintiele si a complanã contrastele natiunale. De aceea se declara pentru pastrarea neschimbata a alineei b) din § 3 alu proiectulu comitetulu.*)

Cu acestea siedinti'a se 'ochide.

Siedinti'a din 15/27 Iuliu 1864.

(Desbaterea asupr'a institutului regalistoru.)

Dupa citirea și verificarea protocolulu Schuler-Libloy predã o petitiune a comuneloru secuiesci Vargyas, Baroth, Füle și Szãldobos pentru rescumperarea prestatiuniloru loru urbariale din fondulu tieiei, carea dupa o scurta discussiune se da comitetulu pentru afacerile urbariale. Motiunea lui Negrutiu: de a se alege in comitetulu urbarialeloru altu presiedinte (in loculu lui Thiemann) nu se comite la pertractare, nefiindu la ordinea dilei.

Apoi continuandu-se desbaterea asupr'a §ului 3 alu proiectulu comitetulu pentru legea dictala.*)

Schuler — Libloy vorbesce a dõu'a òra in cestiunea regalistoru aperandu proiectulu mineritãtii incontr'a tuturoru atacuriloru aduse asupr'a-i. In fine dupace mai vorbesce Budacker pentru elu, Filtsch retrage propunerile

*) A se vedã proiectulu de lege in nr. 57—59 ai „T. R.“ Red.)

sele, afara de cea privitoare la numerulu regalistoru, Koronka apera acéstã institutiune vechia a patriei, Balomiri combate pre Schuler—Libloy și Budacker, Gull și Haupt partinescu proiectulu majoritãtii, resp. alu regimulu, Domzsa propune: cã regalistoru sa nu trãca preste $\frac{1}{3}$ a membriloru dietali, in fine Puscaru și Gaitanu inca pledãza pentru proiectulu comitetulu; siedinti'a se 'ncehia. Desbaterea asupr'a acestei cestiuni inca nu e terminata. (Cuventulu dlui Puscaru sperãmu ca lu vomu potã comunica mai pe largu in nr. venitoriu.)

Comissarii scolastici.

Sabiu in 12 Augustu. Domineca in 9/21 Augustu Comissarii scolastici: 1) Nicolau Soiu Parochu și Invetiatoriu la Turchesiu in Sacele, 2) Georgiu Belissimu Invet. la Brasiovu, 3) Dimitriu Cioflec Invet. la Brasiovu, 4) Dimitriu Contianu Invet. in Sabiu, 5) Ioanne Petricu Invet. la Satulungu in Sacele, 6) Avraamu Pecurariu Invetiat. la Dobr'a, 7) Ignatiu Mandocca Invetiat. la Cincu mare 8) Ioanne Dorc'a Invet. la Satulungu in Sacele, 9) Ioanne Dobreanu Invet. la Brasiovu, 10) Ioanne Ciceiu Invetiat. la Sighisiãr'a, — sosira la Sabiu, spre a priimi instructiunile, și a tinã conferintiele preliminarie, in urm'a cãror'a apoi sa se imprascie prin diecesa, unde au a tinã, cã si in anulu trecut, conferintie collegiale cu Invetiatorii scõleloru populare gr. or. Ne rezervãmu a vorbi mai pre largu despre aceste conferintie intr'unulu din nrii urmatori ai acesti foi; deocãmdata inregistrãmu numai atãt'a, cã Domineca dupa cultulu ddiescu dd. Comissari facura autoritãtiloru bisericesci și scolare in corpore reverintiele sele; ear Luni și Marti tinura conferintie ndelungate, percurgendu din punctu in punctu Instructiunea, ce li se deduse spre scopulu acest'a delã ven. Scaunu Eppescu cã Inspectoratulu Supremu alu scõleloru. P. Archimandritu Popasu conduse in persãna aceste conferintie familiare ale Comissariloru scolastici, si desfasura și cu acéstã oca siune neobosit'a sea atentiune si incordare pentru inaintarea a totu ce este bunu in biserica nãstrã si in poporul nostru. Comissarii erau surprinsi in modulu celu mai placutu de prevenitãrea si familiar'a procedere a P. Archimandritu, precum si de amicabile interesu, cu careunii dintre dnii profesori ai Institutulu diecesanu pedagogico-teologicu luarea parte la conferintiele loru, și plecara incuragiatu la missiunea cea frumõsa, la carea suntu chiamati prin increderea mai mariloru sei. Ddieu sa-i pãrte in pace si sa dã, cã semintiele culturi crestinesci, ce le voru arunca in tiarinele inimeloru invetiatoresci, sa resara si sa aduca rodu indiecitu si insutitu in tinerimea nãstrã.

Din Dev'a ni se scrie, ca spre cea mai mare bucuria a tuturoru Romãniloru d. Filipu decãtra tribunalulu din Aiudu s'au aflatu si declaratu nevinnovatu.

Varietãti și noutãti de di.

Dela Comitetulu juristoru. In decursulu anulu scol. 186 $\frac{3}{4}$ au intratu dela binefacatori in fondulu pentru ajutorirea juristoru seraci 365 fl. 49 $\frac{1}{2}$ xr. v. a.

Din acéstã summa s'au platitu pentru spese postale 25 xr., iara restulu de 365 fl. 24 $\frac{1}{2}$ xr. s'au impartitu intru 17 juristi seraci, ce se dovedesce prin quitantiele acelora.

Acést'a se aduce la cunoscintia multstimatiloru contributori cu multiemita in numele ajutoratiloru juristi si cu provocare, ca aceia binefacatori, a cãroru nume si oferte din erãre nu s'ar fi publicata prin acestu dñuaru, sa binevoiesca a aretã la comitetu.

Ajutãrele, ce decãtra binesimtitori natiionalisti se voru tramite si pe anulu scol. 186 $\frac{4}{5}$ cu mare multiamita se voru priimi si cu sinceritate se voru impartã si publicã.

(Multiamita publica.) Petrunsu de bunatatea ce p facuse cu nume stimatalu Invetiatoriu din Poiana Ioan Bann, carele-mi trimise, la finea anulu scolaru 186 $\frac{3}{4}$ 5 fl. v. a. spre ajutorarea mea, me simtiu indatoratu a aduce suslãudatulu Invetiatoriu pentru acéstã filantropie multiamita mea publica.

Sabiu in 6 Augustu 1864.

Nicolau Olariu
absolutu gimnasistu.

Prospectu politicu.

Evenimentulu celu de mai mare insemnatate politica, este conferintia diplomatiloru la Vienn'a, spre care sfarsitu represeotantii respectivi ai poteriloru belice gerante suntu prevediuti cu instructiunile de lipsa. In Coppenhagen sa fia fostu fãrte grea aducerea acestei jertfe; regele insa si ministeriulu aretara constant'a de feru in partinirea pãcei.

Regimulu provisoriu, ce voru a-lu infiintia Austri'a si Prussia in ducatele dela Elb'a, va constá din 3 barbati, precum se crede, unulu alu Austriei, unulu alu Prussiei, si unulu alu federatiunei germane. Regele Prussiei au avutu in scaldede dela Ischel o intalnire cu regele Bavariei; si de acolo calatoritu la Vienn'a, spre a salutá pre inaltulu seu aliatu.

Staturile medii germane, cari in dilele din urma se pareau ca voru merge mána 'n mána in contr'a Prussiei, acumu incepu a se retrage unulu câte unulu si a lasá pre Saxoni'a singura. Prusii ridu de nu mai potu de acésta miseria.

Regele din Spani'a, a sositu in 4/16 Augustu in St. Cloud; pregatirile, ce i s'au facutu si ce voru sa i se faca inca, voru fi cátu se póte mai stralucite, cáci Napoleonu are de cugetu a re'nnoi cu acésta ocaziune tóta pomp'a din timpurile lui Ludovicu XIV. Asiá intre altele sala cea mare in castelulu din Versaille la o productiune teatrala va fi iluminata cu 2000 faclii de ceara si 1200 flacari de gasu.

Dani'a e cercetata de grele fluctuatiuni politice. In siedinti'a dietei in 3/15 Augustu ministrulu pres. Bluhme declará, ca legea fundamentala de statu din 18 Novembre 1863, in urm'a rumperei ducatorulu de cátra Dani'a, nu mai are valóre. Ce constitutiune va urmá acumu, nu sciá sa spuna nici ministrulu insusi.

Nr. 14—3 C O N C U R S U.

Cu inceputulu anului scolasticu venitoriu 164/5 avendu a se adauge la cele siese Classe gimnasiale dejá infiintiate in Gimnasiulu romanu de religiunea gr. orientale din Brasiovu si Cassea a VII, se deschide cu acést'a concursu pentru a X profesora cu salariu anuale de 800 fl. v. a.

Dela concurente se cere, cá se documenteze:

1) prin atestatu de botezu, ca este romanu de natiune si crestinu gr. orientale de religiune;

2) prin atestatu de maturitate, ca a finitu studiele gimnasiale dupre sistem'a prescisa de nou'a organizatiune a gimnasieloru;

3) prin atestatu academicu; cá a finitu facultatea filosofica in vreo Academia seu Universitate óre care;

4) prin atestatu de conduita dela dregatoriele politice locali, cá aceea i este nereprobavera.

Tóte aceste documente, Concurentele le va tramite celu multu pana la 15. Augustu 1864. st. v., adresandule francate catra subscris'a Eforia.

Brasiovu 14. Iuliu 1864.

Eforia scóleloru romane gr. orientale din Brasiovu.

Nr. 16—3 ESCRIERE CONCURSUALA

In'alt'a Cancelaria regia a Transilvaniei a binevoita pré gratiosu prin pré inalt'a decisiune din 4 Maiu a. c. Nr. 829 a concede in principiu radicarea unui Gimnasiu greco-catolicu inferioru in opidulu Naseudu. Totodata a concesu definitiv'a reorganizare a scólei principale gr.-cat. din Naseudu si a celoru triviale romane din Sagra, Telciu, Sangeorgiu, Prundu Borgoului si Monoru.

Acumu deodata suntu de lipsa la Gimnasiu doi professori, si la scóla principalá 4 invetiatori si 1 adjunctu.

Pentru fiacare professoru de gimnasiu, dintre cari unulu va fi totodata si directoru, este satoritu unu salariu anualu de 600 fl. v. a. pausialu de cortelu 60 fl. ear directorulu mai percepe 100 fl. remuneratiune si 40 fl. pausialu scripturisticu.

Pentru unulu din cei 4 docenti la scóla principalá, dintre cari unulu va fi totodata si directoru, este satoritu anualu cá salariu 300 fl. v. a. cortelu naturalu ori relutum pentru elu 70 fl. v. a. lemne de focu ori relutum pentru astea 30 fl. v. a.; directorulu percepe separatu o remuneratiune anuala de 100 fl. v. a. si unu pausialu scripturisticu de 20 fl. v. a.

Salariulu anualu pentru adjunctulu scólei principale este sistemisatu cu 300 fl. v. a., fára alte emoluminte.

I. Competitorri la dóue posturi de professori gimnasiali voru avé a documentá:

1. Ca este inascutu románu, alaturandu atestatu de botezu

2. Ca a absolvatu studiile gimnasiale dupa nou'a organizatiune, infatisiandu atestatul de maturitate, ori unu atestatu academicu, ca a absolvatu facultatea filosofica.

3. Ca are un'a portare morala si politica nepatata, substernendu despre acést'a unu atestatu datu din partea autoritati politice locale.

Se voru preferi aceia, cari voru dovedí prin atestatu ca au facutu anii de proba cu successu bunu.

Concurintii la statiunile de docinti principali precumu si de adjunctu voru avé a-si dovedí cualitatea ceruta in punctulu 1-4, apoi ca au absolvatu cursulu pedagogicu prescisu, ca

suntu in stare de a propune limb'a romana dupa gramatica, ca au destula cunoscintia atátu teoretica cátu si practica din economi'a rurala, adeca: despre gradinaria, pomaria, stuparia etc. ca stiu bine celu putinu un'a din celea dóue limbi a le patriei neromane (germana seu magiara) si ca au o vietia morala si politica buna si nepatata. Si la aceste statiuni voru fi acei'a prferiti, cari voru dovedí prin atestatu ca si-au facutu anii de proba cu bunu successu.

Concurintii la ori care din aceste statiuni au a-si tramite cererile loru cu tóte dovedile despre cele amintite celu multu pâna la 10 Augustu 1864 st. n. la Presidiulu Comitetalui granitierescu administratoru de fondurile scolare din Districtulu Naseudului in statiunea Naseudu.

Concurintii la statiunile de professori si docenti, cari cunoscendu-se deplinu apti pentru portarea oficiului de directoratu si ambitionandu acestu postu, au a-si esprim'a dorint'a loru in relativ'a cerere, pentru a se poté luá in consideratiune. Naseudu in 18 Iuliu 1864.

Din partea Comitetalui fonduriloru scolare din Districtulu Naseudu. Grigoriu Moisi m. p. Vicariu eppescu foranu.

Nr. 13—2 Escriere concurs la.

In'alt'a Cancelaria regia a Transilvaniei a binevoitu pré gratiosu prin pré inalt'a resolutiune din 4 Maiu a. c. Nr. 829, a concede in principiu radicarea unui Gimnasiu greco-catolicu inferioru in opidulu Naseudu. Totodata a concessu definitiv'a reorganizare a scólei principale gr. cat. din Naseudu si a celoru triviale románe din Sagra, Telciu, Sangeorgiu, Prundu Borgoului si Monoru.

Acum deodata suntu de lipsa la Gimnasiu doi professori, si la scóla principalá 4 invetiatori si 1 adjunctu.

Pentru fiacare professoru de gimnasiu, dintre cari unulu va fi totdeun'a si directoru, este satoritu unu salariu anualu de 600 fl. v. a., pausialu de cortelu 60 fl. v. a., ear directorulu mai percepe 100 fl. remuneratiune si 40 fl. pausialu scripturisticu.

Pentru unulu din cei 4 docenti la scóla principalá, dintre cari unulu va fi totodata si directoru docinte, cari cunoscenduse deplinu apti pentru portarea oficiului de directoratu si ambitionandu acestu postu, au a-si esprim'a dorint'a loru in relativ'a cerere, pentru a se poté luá in consideratiune. Naseudu in 18 Iuliu 1864.

Din partea Comitetalui fonduriloru scolare din Districtulu Naseudu. Grigoriu Moisi m. p. Vicariu eppescu foraneu.

Nr. 17—2 EDICTU.

Prim care Mari'a Georgie Comanu din Feldiór'a, Districtulu Brasiovului, care cu necredintia au parasitu pre legiuitulu ei sotiu Andreiu Dragosiu din Vladeni, fára a se sci loculu aflárei si modulu petrecerei sale, se provóca prin acést'a, cá in terminu de unu anu dela datulu de fatia negresitu sa se infatisieze inaintea scaunului protopopesu subscrisu, pentru-ca la din potriava, processulu matrimoniale asupra-i pornitu, se va otari si fára de elu in intielesulu ss. Canóne bisericesci.

Brasiovu 10 Iuniu 1864.

Scaunulu protopopesu gr. res. alu Tractului Brasiovului II. cá foru matrimoniale

Ioann Petricu m. p.

Protopopu.

Nr. 15—3 ANUNTIU DE LICITATIUNE.

Din partea Comitetalui granitierescu administratoru de fondurile scolare din Districtulu Naseudului se publica ca cu incépere dela 5. Septemvrie 1864 st. n. se va esarendá in 29. Comune din acestu Ditrictu dreptulu regalú de carcimáritu dela 1 Noemvrie 1864 si pana la finea Decemvrie 1867. Condiitiunile relative se potu vedea in órele de cancelaria la acestu Comitetu, la oficiolatul Districtului Naseudului si la proximile oficiolate Districtuale si Comitatense.

Naseudu in. 18 Iuliu 1864.

Presiedintele Comitetalui fond serl:

Grigoriu Moisi m. p.

Vicariu for. eppescu.

Nr. 18—2 Anunciu.

Subscrisulu a coloratu unele esemplare din Cart'a Transilvaniei de Fetti

Dupa impartirea cea noua politica, proiectata de in regimú, si le ofere onoratoriloru cititori de jurnale spre mai usiór'a intielegere a pertractáriloru, ce voru veni in curendu la desbateri in Diet'a transsilvana.

1. esemplaru impreuna cu prospectulu tiparitu costá 2 fl.

S. Filtsch,

tipografu si librariu in Sabiu.